

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету проф. Шуст Р.М.
_____

“ _____ ” _____ 2018 року

*РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
циклу підготовки доктора філософії в аспірантурі
Львівського національного університету імені Івана Франка*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СОЦІОЛОГІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

Напрямок підготовки _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність: 054 - Соціологія
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

Факультет, відділення: Історичний
(назва факультету, відділення)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології» підготовки доктора філософії в аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка

(назва навчальної дисципліни)

за галуззю знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, спеціальністю 054 - Соціологія.

Розробник: професор кафедри соціології історичного факультету, доктор соціологічних наук, професор ЧЕРНИШ Наталія Йосипівна

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології історичного факультету 30 серпня 2018 р.

Протокол від 30 серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри соціології: проф. Пачковський Ю.Ф.
(прізвище та ініціали)

(_____)
(підпис)

30 серпня 2018 року

Схвалено Вченою радою історичного факультету

Протокол від “ ____ ” _____ 2018 року № 1

“ ____ ” _____ 20__ року Голова Ради проф. Шуст Р.М. _____
(прізвище та ініціали)
(_____)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань _____ (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модулів –	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів –		3-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: пояснювальна записка до дисертаційної роботи (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3.6	Освітньо-науковий рівень: доктор філософії (PhD)	32 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		- год.	год.
		Лабораторні	
		- год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		30 год.	
Вид контролю:			
	екз.		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – $32:58 = 0.55$

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології»

Мета означеної навчальної дисципліни полягає у засвоєнні слухачами програми підготовки доктора філософії в аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка сучасних знань про тенденції та можливі напрямки соціологічного теоретизування й використання новітніх дослідницьких технологій в добу і на фоні глобалізації, що на порозі XXI ст. заторкнула життя окремого індивіда, соціальних спільнот, суспільств і національних держав та людства в цілому. Буде акцентовано на редукції глобалізаційних процесів та зміцненні регіоналізму, що має суттєвий вплив на модифікацію соціологічного знання та урізноманітнення дослідницьких технологій. Ця дисципліна структурно поділяється на три частини і передбачає, по-перше, ознайомлення аспірантів з етапами розвитку соціології з поглибленими порівняльними характеристиками двох останніх за часом етапів. По-друге, в межах цієї дисципліни буде здійснено аналіз змісту і скерованості розвитку соціологічної науки наприкінці XX – на початку XXI ст. з виділенням її визначальних сутнісних рис і ознак та напрямків вдосконалення відповідного методичного інструментарію. По-третє, будуть увиразнені провідні тренди побудови сучасної соціологічної науки та вектори / сценарії її змін на перспективу.

Завдання:

- виокремлення основних характеристик кожного з головних етапів розвитку соціологічного знання і здійснення їхнього компаративного аналізу з акцентом на порівнянні тих векторів, які уособлюють якісно нову ситуацію, що склалася в новітній соціології у першій чверті XXI ст.;
- з'ясування специфіки розвитку української соціології останнього часу та міри її наближення до надбань світової соціологічної думки;
- визначення центральних тем, домінантних ознак, методологічних поворотів (turns) у соціологічному теоретизуванні, які засвідчують якісні зміни у методологічних підвалинах та у запровадженні нових дослідницьких технологій в умовах зростаючої міждисциплінарності всіх гілок науки;
- виділення основних тенденцій (trends), притаманних як розвитку усього корпусу соціологічного знання на поч. XXI ст., так і зазначеним поворотам;
- конструювання перспективних напрямів розвою соціології як науки на перспективу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

суть і характер якісних змін у розвитку соціологічної науки наприкінці XX – на початку XXI ст. в умовах глобалізації; представників нових гілок соціологічного знання і теоретичні положення їхніх теорій та концепцій; здійснювати компаративний аналіз аксіоматичних ядер головних напрямів соціологічного теоретизування, обирати та аргументувати свій вибір та наукові преференції; знати тематику та ознаки, суть головних поворотів методологічного характеру у розвитку сучасної соціології та ті новітні тренди, які притаманні кожному з них і соціологічній науці сучасності в цілому; знати суть наукових дискусій стосовно міждисциплінарності й трансдисциплінарності та обміну сенсами між науками; знати можливості і межі використання нового соціологічного знання до аналізу соціальних процесів і явищ зазначеного періоду в Україні; знати якісно нові методи здійснення емпіричних досліджень, адекватні природженню соціологічного знання в усій його багатоманітності на поч. XXI ст.; усвідомлювати можливості і межі застосування набутих знань у дисертаційній роботі;

вміти:

застосовувати набуті знання до аналізу новостворених соціологічних теорій і концепцій як у світовій, так і у вітчизняній соціології; на цій основі та за допомогою компаративного аналізу аксіоматичних ядер новітніх соціологічних теорій і концепцій вміти виробляти свою теоретичну позицію та добирати аргументи щодо її висунення і обстоювання; вміти здійснювати теоретичну інтерпретацію обраних теоретичних положень з подальшою їхньою операціоналізацією; чітко окреслювати можливості дослідження сучасних процесів і явищ в предметному полі соціології та з врахуванням внутрішніх і зовнішніх міждисциплінарних впливів; вміти аналізувати теоретичні доробки вітчизняних соціологів та з'ясовувати їхню валідність на фоні розвитку світової соціологічної думки; реалізувати набуті знання для здійснення емпіричних досліджень в рамках написання своєї дисертаційної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології»

Змістовий модуль 1. Виділення етапів розвитку соціології як внутрішня передумова виокремлення сучасних тенденцій поступу соціологічної науки

Тема 1. Полеміка довкола виокремлення етапів розвитку соціологічного знання в науковій літературі сучасності

Класифікації етапів розвитку соціології як науки та дискусії довкола їхнього вирізнення. Критерії створення класифікацій: історико-хронологічний, історико-культурний, за лінією «класика – некласика» тощо. Парадигмальний підхід в соціології. Метопарадигми і метапарадигмальний підхід в соціологічній науці сьогодення. Потреба в новій соціології на межі ХХ-ХХІ ст.: позиції П. Штомпки («третя» соціологія як перехід від соціології структур і дії до соціології процесів) та М. Буравого (чотири чистих типи соціології доби глобалізації на чолі з публічною / громадською соціологією). Епістемологічна реконфігурація сучасної соціології та її постмодерністська скерованість.

Тема 2. Соціологія сталого суспільства

Перший етап розвитку соціології (від становлення соціології як самостійної академічної науки до 1985 р.). Соціологія як наука про суспільство (західного типу). Соціологія цього періоду про вироблення стабільної моделі західного суспільства та її головні проблеми: соціальні зміни, розвиток соціальної стратифікації, соціальна мобільність, соціальна нерівність, а також проблеми методології та методики соціологічних досліджень. Визначальні риси, понятійно-категоріальний апарат, центральні теми та головні функції соціології першого етапу. Домінантна ознака: дисциплінарна цілісність; існування соціології як монолітної дисципліни. Головні методи емпіричних досліджень: ортодоксальні / вербальні (кількісні і якісні).

Змістовий модуль 2. Соціологія доби глобалізації як зовнішнє джерело трансформацій соціологічного знання

Тема 3. Глобалізація, її суть та сфери розгортання

Поява і розвиток глобалізаційних процесів останньої чверті ХХ ст. Глобалізація, глобалізм та глобальність. Причини невідворотності глобалізації згідно з концепцією У Бека. Глобалізація у сфері економіки, фінансів, торгівлі як головний рушій змін сучасного світу. Глобалізація і розвиток нових інтелектуальних технологій. Глобалізаційні процеси у соціально-політичній сфері і сфері міжнародних відносин та права. Впливи глобалізації на соціальну сферу та соціальну структуру людства як світової системи. Виклики глобалізації у сфері культури та відповіді локальних культур на глобалізаційні тиски. Поява глобальних культурних взірців для еліти і мас (П. Бергер і С. Гантінгтон). Ідентичність спротиву глобалізації.

Тема 4. Вплив глобалізації на якісні зміни предметного поля соціології, її методологічних засад та методів емпіричних досліджень

Другий етап розвитку соціології (1985-2002 рр.). Осмислення глобалізаційних процесів у соціології. Глобалізація як західний проект. Вплив глобалізації на радикальне розширення предметного поля соціології. Соціологія як наука про людство, що глобалізується (за західним взірцем). Модифікація визначальних рис, поява гібридних понять, турбулентність і соціальні нерівності нового типу. Трансформація основних функцій та зміна домінантної ознаки соціології цього часу (мультипарадигмальність всередині соціології та соціологічне метатеоретизування). Поява методів-гібридів емпіричних досліджень.

Третій етап розвитку соціології (2002-2016 рр.). Соціологія як наука про глобалізоване людство. Виклики глобалізації та відповіді на них (А. Тойнбі). Множинність глобалізацій. Вестернізація (американізація, макдональдизація), істернізація та альтернативні глобалізації (П. Бергер). Поява країн-емітерів. Визначальні риси (відмова від центризмів, радикальна рефлексивність, циклічно-хвильові уявлення про розвиток тощо) та основні поняття: глокалізація (Р. Робертсон), нові типи раціональностей, глобальні інтегральні мережі, віртуальна реальність і т. ін.). Складні соціокультурні нерівності та складні соціальні мобільності (здебільшого нематеріального характеру). Методологічні повороти (turns) за межі соціології та метатеоретизування в ситуації міждисциплінарності; класифікація поворотів. Дискусія довкола головних функцій соціології цього етапу: П. Бурдьє і П. Штомпка проти М. Буравого. Big Data і Big Data Processing: практика роботи соціологів із великими базами даних.

Змістовий модуль 3. Тенденції та перспективи розвитку сучасної соціології

Тема 5. Четвертий етап розвитку соціології та його головні характеристики.

Завершення третього етапу розвитку соціології і перехід до четвертого етапу (2016 і далі). Пов'язаність потреби становлення четвертого етапу розвитку соціологічної науки із завершенням ери глобалізації. Соціологія періоду як наука про фрагментоване людство. Множинність моделей розвитку з різним співвідношенням ендо- та екзогенних чинників. Моделі глобальних саморегульованих систем з емерджентними характеристиками. Регіональні візії світового розвитку. Трансдисциплінарність і метатеоретизування вищого рівня. Методологічні повороти в сучасній соціології як втілення синтезу природничих, технічних, соціальних та гуманітарних наук. Три групи методів роботи з великими базами даних, утворених у межах Big Data.

Тема 6. Домінантні тенденції та перспективи розвитку соціологічного знання і дослідницьких технологій у постглобалізаційний період.

Тенденція переходу від розуміння соціології як науки про суспільство через її тлумачення як науки про людство, що глобалізується, до її розгляду як науки про регіональні соціокультурні утворення. Тенденція до стрімкого розширення кордонів соціології, її об'єкта і предметного поля з виходом за межі її традиційних сфер дослідження. Тенденція переходу від між- до трансдисциплінарності та до появи вищого типу метатеоретизування на засадах трансдисциплінарного синкретизму та холістського мислення. Тенденція зростання ваги та значення досліджень соціальної нерівностей складного і переважно нематеріального характеру. Тенденція до урізноманітнення методів і технологій соціологічних досліджень з використанням синтезованих та модифікованих кількісно-якісних методик, переходу від вербальних і невербальних методів до використання цифрових технологій. Три перспективи розвитку соціології на майбутнє.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Виділення етапів розвитку соціології як внутрішня передумова виокремлення сучасних тенденцій поступу соціологічної науки												
Тема 1. Полеміка довкола виокремлення етапів розвитку соціологічного знання в науковій літературі сучасності		2										
Тема 2. Соціологія сталого суспільства		4										
Разом за змістовим модулем 1		6										
Змістовий модуль 2. Соціологія доби глобалізації як зовнішнє джерело трансформацій соціологічного знання												
Тема 3. Глобалізація, її суть та сфери розгортання		6										
Тема 4. Вплив глобалізації на якісні зміни предметного поля соціології, її методологічних засад та методів емпіричних досліджень		8										
Разом за змістовим модулем 2		14										
Змістовий модуль 3. Тенденції та перспективи розвитку сучасної соціології												
Тема 5. Четвертий етап розвитку соціології та його головні характеристики		6										
Тема 6. Домінантні тенденції та перспективи розвитку соціологічного знання і дослідницьких технологій у постглобалізаційний період		6										
Разом за змістовим модулем 3		12										
Усього годин		32				58, в т. ч. ІНДЗ						
ІНДЗ			-	-		30		-	-	-		
Усього годин		32				58						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>
1	Тема 1. Полеміка довкола виокремлення етапів розвитку соціологічного знання в науковій літературі сучасності	3.7
2	Тема 2. Соціологія сталого суспільства	7.2
3	Тема 3. Глобалізація, її суть та сфери розгортання	10.9
4	Тема 4. Вплив глобалізації на якісні зміни предметного поля соціології, її методологічних засад та методів емпіричних досліджень	14.4
5	Тема 5. Четвертий етап розвитку соціології та його головні характеристики	10.9
6	Тема 6. Домінантні тенденції та перспективи розвитку соціологічного знання і дослідницьких технологій у постглобалізаційний період	10.9
	Разом	58

9. Індивідуальні завдання

Нормативна навчальна дисципліна «Сучасні тенденції в соціології» для аспірантів викладатиметься за дистанційним принципом. Структурно вона складається з трьох модулів: Змістовий модуль 1. Виділення етапів розвитку соціології як внутрішня передумова виокремлення сучасних тенденцій поступу соціологічної науки

Змістовий модуль 2. Соціологія доби глобалізації як зовнішнє джерело трансформацій соціологічного знання

Змістовий модуль 3. Тенденції та перспективи розвитку сучасної соціології

На початку семестру під час двох настановчих аудиторних занять аспіранти будуть ознайомлені із:

- потребою вивчення цієї дисципліни у справі підготовки фахових соціологів-науковців,
- навчальною і робочою програмами дисципліни;
- її структурою та логічними зв'язками між пропонованими модулями,
- видами поточного і підсумкового контролю, системою оцінювання та її критеріями,
- вимогами до самостійної роботи, правилами виконання домашніх завдань,
- умовами надсилання викладачеві виконаних завдань, можливостями використання електронної пошти та проведення вебінарів,
- консультаційною допомогою згідно графіку консультацій,
- правилами складання іспиту.

На цих настановчих аудиторних заняттях буде обговорено і усталено графік проведення трьох проміжних сесій, на яких аспіранти подаватимуть виконані під час самостійної роботи завдання, та здійснюватиметься порядок нарахування балів і з'ясування індивідуальних рейтингів аспірантів. Окремо буде наголошено, що порушення графіку виконання домашніх завдань здатне спричинити отримання незадовільної оцінки за предмет в цілому. Складання спиту відбувається аудиторно згідно розкладу проведення зимової екзаменаційної сесії. На опанування цієї навчальної дисципліни у навчальному плані виділено 3 кредити / 90 год., з яких 32 год. лекційних занять; на самостійну роботу відведено 58 год. Співвідношення аудиторних і дистанційних видів занять із застосуванням дистанційної форми їхнього проведення становить 1:8.

До індивідуальних завдань для аспірантів відносимо:

- письмову відповідь на одне із запропонованих викладачем запитань (до кожного модулю); загальна кількість модульних запитань не перевищує 10;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання аспірантом у вигляді письмового есею на задану чи самостійно обрану тему в межах опанування матеріалами кожного модулю; загальна кількість запропонованих викладачем тем до одного модуля не перевищує 5;
- рецензію (за вільним вибором) на ІНДЗ іншого аспіранта.

Правила підготовки і представлення індивідуальних завдань надано у пп. 13.1, 13.2, 13.3 цієї програми.

10. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання:

- а) *словесні* – письмовий виклад основних положень теми, виокремлення головних проблем теми, формулювання і презентація у письмовому вигляді головних теоретичних положень теми та дискусій в академічному середовищі навколо них;
- б) *наочні* – ілюстрування навчального матеріалу таблицями, схемами та графіками у вигляді поступового наповнення запропонованих викладачем форм, схематична організація навчального матеріалу кожної теми;
- в) *практичні* – виконання практично орієнтованих індивідуальних науково-дослідних завдань, що передбачає організацію навчальної роботи для отримання нових знань, перевірки певних наукових гіпотез на рівні соціологічних досліджень; опис, узагальнення та аналіз соціологічної інформації; формування вмінь і навичок інтерпретації результатів досліджень різноманітних об'єктів;
- г) *дистанційні* – тобто надання аспірантам навчального матеріалу у вигляді робочої програми, викладу головних положень до кожної теми, переліку навчальних завдань і графіку представлення відповідей та виконаних завдань, а також використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у спілкуванні між викладачем та аспірантом.

11. Методи контролю

Після ознайомлення аспірантів із надісланими методичними матеріалами до усіх трьох частин цієї навчальної дисципліни та надсиланням відповідей до викладача ним виставляються бали загальною кількістю 50 балів максимум за роботу у семестрі над індивідуальними завданнями до трьох модулів. Виконання завдань за кожний модуль викладач оцінює в такий спосіб:

- *письмова відповідь* на одне з питань в рамках самостійного опрацювання за вибором аспіранта: 5 балів максимум;
- *виконання індивідуального науково-дослідного завдання* аспірантом у вигляді письмового есею на задану чи самостійно обрану тему в межах кожного модулю: 10 балів максимум;
- *рецензія* (одна; за вільним вибором) на ІНДЗ іншого аспіранта; 5 балів максимум.

Разом за виконання індивідуальних завдань кожного з трьох модулів: 45 балів максимум плюс 5 балів за рецензію, всього 50 балів. Час надсилання текстів і завдань викладачем: початок кожного місяця (1-3).

Терміни подання виконаних індивідуальних завдань аспірантами: з I модуля – 20 жовтня; з другого – 20 листопада, з третього – 20 грудня. Викладач створює спільну електронну папку, в якій будуть розміщені усі методичні матеріали, письмові відповіді студентів на поставлені запитання, виконаних ними ІНДЗ та рецензії.

Інші 50 балів аспірант може набрати під час складання іспиту; кожний білет містить:

- два теоретичних питання (по 20 балів кожне) і
- розв'язання 10 тестових завдань (10 балів відповідно).

Сумарний результат за роботу у семестрі та складання іспиту становить 100 балів максимум.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
81-89	добре	
71-80		
61-70	задовільно	
51-60		
*	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

13. Методичне забезпечення

13.1. ПРАВИЛА

написання відповідей на запитання до модулю

Після отримання матеріалів кожного модулю аспірант обирає одне із приміщених в ньому запитань для самостійного опрацювання та підготовки відповіді. Ця відповідь повинна містити наступні складові:

- аргументи на користь обрання того чи іншого питання та його значення для підготовки та написання дисертаційної роботи;
- відповідь на запитання по суті з наведенням обґрунтування висунутих положень та можливостей використання у своїй роботі;
- використання фрагментів наукових джерел іноземною мовою по темі;
- висновки щодо корисності і доцільності такого запитання в опануванні цією дисципліною та пропозиції стосовно вдосконалення її дистанційного викладання.

Загальний обсяг відповіді на запитання не повинен перевищувати 3 стор. тексту 14 кеглем, з інтервалом 1.5 у форматі Word.doc. За бажанням аспіранта текст відповіді може бути представлений англійською чи польською мовами.

Відповідь на запитання має бути надіслана викладачеві у встановлені терміни; при порушенні цього правила оцінка знижується на 3 бали. Викладач надає оцінку відповіді на запитання персонально на електронну пошту кожного аспіранта і в разі потреби аргументує її.

13.2. ПРАВИЛА

складання есею як ІНДЗ до модулю

Письмовий есей до модулю представляє собою індивідуально виконане завдання, перелік яких надається аспіранту до кожного модулю. Зазвичай тематика завдань пов'язується викладачем, з одного боку, із навчальними матеріалами до того чи іншого модулю, а з другого – враховує тему дисертаційного дослідження аспіранта. Аспірант у своєму есеї у стислій формі повинен:

- тезово висловити знання у вигляді низки теоретичних положень щодо обраної проблеми з покликанням на певну концепцію / теорію / підхід з числа тих, які дістали свого розповсюдження в останні роки;
- навести приклади наукової полеміки в соціологічному академічному середовищі довкола обраної чи дотичної проблематики;
- сформулювати свою позицію та надати аргументи на її користь;
- здійснити імплементацію теоретичних положень та методики емпіричного дослідження по темі до українських реалій;
- показати, як відібрані положення, їхня теоретична інтерпретація та практична операціоналізація можуть бути втілені у дисертаційній роботі.

Загальний обсяг есею не повинен перевищувати 5 стор. у Вордівському форматі кеглем 14 з 1.5 інтервалом між рядками. Додатковими балами заохочується наведення матеріалів з іншомовних джерел. Есей має бути надісланий викладачеві у зазначені терміни; при порушенні цього правила оцінка знижується на 5 балів. Викладач надає оцінку есею персонально на електронну пошту кожного аспіранта і в разі потреби аргументує її.

13.3. ПРАВИЛА **написання рецензії на ІНДЗ іншого аспіранта**

Як правило, аспіранти часто обирають цю форму індивідуальної роботи, оскільки вона привчає їх до вироблення навичок дискусії у науковому середовищі, дозволяє чітко визначати позитивні і негативні сторони підготованих їхніми колегами матеріалів, побачити потенційні можливості застосування сучасних соціологічних теорій для написання власної дисертаційної роботи.

За своєю формою рецензія являє собою довільно викладену думку рецензента щодо виконаної роботи свого колеги і структурно може поділятися на дві частини: у першій можна висловитися з приводу безсумнівно сильних рис ІНДЗ колеги, у другій – виокремити ті упущення і прорахунки, які містяться у ІНДЗ. Вищими балами оцінюється така рецензія, яка передбачає конкретні пропозиції стосовно посилення дослідницьких позицій іншого аспіранта або має вихід на вдосконалення власних позицій наукового пошуку, здатна забезпечити прирощення наукового знання. Оскільки гарна рецензія може бути тільки разовою і не приносить багато балів, аспіранти обирають цю форму викладу своєї дослідницької позиції переважно для увиразнення свого бачення розв'язання головної проблеми, яке може і не збігатися з точкою зору свого колеги, а також для набуття досвіду наукової полеміки.

Загальний обсяг рецензії не повинен перевищувати 2 стор. у Вордівському форматі кеглем 14 з 1.5 інтервалом між рядками. Вона має бути надісланою викладачеві у зазначені терміни; при порушенні цього правила оцінка знижується на 2 бали. Викладач надає оцінку рецензії персонально на електронну пошту кожного аспіранта і в разі потреби аргументує її на консультативних зустрічах за підсумками модулів.

14. Рекомендована література

Базова

- Александр Дж. Смыслы социальной жизни: культурсоциология. – М., 2013. – 640 с.
- Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества. – М., 2004.
- Бек У. Освободительный катастрофизм: что это означает для изменения климата и общества риска? // СОЦИС. – 2016. - № 1. – С.177-185.
- Берроуз Р., Севидж М. После кризиса? Big Data и методологические вызовы эмпирической социологии // СОЦИС. – 2016. - № 3. – С. 28-35.
- Бранский В.П., Пожарский С.Д., Михайлова И.Г., Бусов С.В., Зобова М.Р. Глобальное развитие человечества с позиций синергетической философии истории // Вопросы философии. – 2017. - № 5. – С.55-66.
- Буравой М. Восемь бесед с Пьером Бурдьё // СОЦИС. – 2012. - № 3. – С.128-133.
- Буравой М. Социология и неравенство // СОЦИС. – 2015. - № 7. – С.5-14.
- Бурдьё П. Социальное пространство: поля и практики. – М., 2005.
- Валерстайн І. Модернізація: світ праху її // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. - № 2. – С.21-24.
- Валлерстайн І. Конец знакомого мира: Социология XXI века. – М., 2003.
- Вдовиченко Л.Н. Глобальная социология перед новыми вызовами (18 Всемирный социологический конгресс, июль 2014 г. в Йокогаме) // СОЦИС. – 2015. - № 7. – С.25-29.
- Викторов А.М. Поворот к неравенству в мире как вызов глобальной социологии // СОЦИС. – 2015. - № 2. – С.21-40.
- Гоулднер А. Грядущий кризис западной социологии. – Спб., 2003.
- Дерлуг»ян Г. Соціальна еволюція людства: західний і радянський модернізаційні досвіди // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2018. - № 2. - С. 165-184.
- Дженкинс Р. Что ждет социологию: вымирание, застой или эволюция? // СОЦИС. – 2015. - № 3. – С.11-21.
- Доган М. Социология среди социальных наук // СОЦИС. – 2010. - № 10. – С.3-14.
- Зборовский Г.Е. Теоретическая социология: quo vadis? // СОЦИС. – 2013. - № 9. – С.14-23.
- Иващенко О. Про оновлений канон Гіденса // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2015. - № 3. – С.188-196.
- Иванов Д.В. Этапы эволюции социологии и доминантные типы теоретизации // СОЦИС. – 2013. - № 9. – С.3-13.
- Зборовский Г.Е. История социологии: Современный этап. – Сургут, 2015. – 259 с.
- Киященко Л.П. Междисциплинарность – область взаимодействия философии и социологии // СОЦИС. - 2016. - № 2. - С. 3-11.
- Костенко Н.В. У стані “emergency”: культурні ефекти // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2016. - № 4. - С. 102-118.
- Коллинз Р. Четыре социологических традиции. – М., 2009 (1994).
- Кравченко С.А. К итогам конференции Европейской социологической ассоциации (12 конференция ЕСА) // СОЦИС. – 2016. - № 4. – С. 147-154.
- Кун Т. Структура научных революций. – М., 2001 (1975).
- Кутуєв П. Соціальна реальність і трансформації ХХ ст.: між концепціями та утопіями // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2012. - № 3. – С.68-76.
- Лапан Т. Інтерв'ю з Наталією Черниш // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.8-18.
- Лубский А.В. Междисциплинарные научные исследования: когнитивная «мода» или социальный «вызов»? // СОЦИС. - 2015. - С. 3-11.

Луман Н. Социальные системы. – СПб., 2007.

Малинецкий Г.Г. Междисциплинарные идеи в социологии и вызовы будущего // СОЦИС. – 2015. - № 4. - С. 152-161.

Нотатки з III Конгресу САУ (Дискусія навколо доповіді Н. Черниш на пленарному засіданні Конгресу) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.199-207.

Пилипенко В. Метатеоретизування в соціології: особливості, типи і напрями // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2017. - № 2. – С.50-76.

Пилипенко В. Метатеоретичні пошуки соціологів у 1950-1970-х роках: генеза нової царини соціологічного знання // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 2. – С.117-142.

Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. – М., 2001.

Ритцер Дж. Современные социологические теории. 5 изд. – СПб., 2002.

Романовский Н.В. Июкогама: итоги и уроки // СОЦИС. – 2015. - № 7. – С.15-24.

Савельев Ю.Б. Соціальне включення та ексклюзія як форми взаємодії в суспільстві: евристичний потенціал соціологічних концепцій // Український соціум. – 2015. - № 4.

Савчинський Р. Проект аналітичної соціології, або У пошуках відповіді на питання «чому»? // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.46-64.

Смелзер Н. Проблеми соціології. Георг-Зімелівські лекції, 1995. – Львів: Кальварія, 2003. – 128 с.

Смелзер Н. О компаративном анализе, междисциплинарности и интернационализации в социологии // СОЦИС. – 2004. - № 11.

Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики / за ред. С.

Макеєва та С. Оксамитної. – К.: НаУКМА, 2017. – 180 с.

Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. – 198 с.

Танчер В. Актуальні проблеми соціологічної науки // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2014. - № 2. – С.180-189.

Тарасенко В. Соціологія на шляху до нової якості – інтелектуального глобалізму // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2012. - № 4. – С.215-222.

Титаренко Л. Пострадянська трансформація суспільств крізь призму оцінок російських і українських соціологів // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. - № 2. – С.199-209.

Урри Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия. – М., 2012.

Урри Дж. Мобильности. – М., 2012.

Урри Дж. Мобильность и близость // СОЦИС. – 2013. - № 2. – С.3-14.

Франк А. Пьер Бурдьё – The Master // СОЦИС. – 2014. - № 2. – С.68-76.

Черниш Н. Соціологія сьогодення: тенденції та перспективи розвитку // Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. – 2017. - № 4. – С. 5-21.

Черниш Н. Стан сучасного загальносоціологічного теоретизування // Український соціум. – 2018. - № 1. – С. 19-35.

Штомпка П. В центре внимания повседневная жизнь. Новый поворот в социологии // СОЦИС. – 2009. - № 8.

Штомпка П. Десять тез про статус соціології в нерівному світі // Вісник Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. – 2012. - № 3. – С.8-9.

Штомпка П. «Позитивистский манифест» // СОЦИС. – 2015. - № 2. – С.38-40.

8th Conference of the ESA. Conflict, Citizenship and Civil Society. Programme Book; Book of Abstracts. – Glasgow, 2007.

9th Conference of the ESA. European Society or European Societies? Programme Book; Book of Abstracts. – Lisboa, 2009.

- 10th Conference of the ESA. Social Relations in Turbulent Times.** Programme Book; Book of Abstracts. – Geneva, 2011.
- 11th Conference of the ESA. Crisis, Critique and Change.** Programme Book; Book of Abstracts. – Torino, 2013.
- 12th Conference of the ESA. Differences, Inequalities, and Sociological Imagination.** Programme Book; Book of Abstracts. – Prague, 2015.
- 13th Conference of the ESA. Un(Making) Europe: Capitalism, Solidarities, Subjectivities.** Abstract Book. – Athens, 2017.
- 16th ISA World Congress of Sociology. The Quality of Social Existence in the Globalising World.** Book of Abstracts. – Durban: ISA, 2006.
- 17th ISA World Congress of Sociology. Sociology on the Move.** Book of Abstracts. – Gothenburg: ISA, 2010.
- 18th ISA World Congress of Sociology. Facing an Unequal World: Challenges for a Global Sociology.** Book of Abstracts. – Yokohama: ISA, 2014.
- 19th ISA World Congress of Sociology. Power, Violence and Justice: Reflections, Responses and Responsibilities.** Book of Abstracts. – Toronto, 2018.
- 38th World Congress of the International Institute of Sociology. Sociology Look at the 21st century: from Local Universalism to Global Contextualism.** Book of Abstracts. – Budapest: CEU, 2008.
- 39th World Congress of the International Institute of Sociology. Sociology at the Crossroads.** Book of Abstracts. – Yerevan, 2009.
- 40th World Congress of the International Institute of Sociology. After Western Hegemony.** Book of Abstracts. – Delhi, 2012.
- 41st World Congress of the International Institute of Sociology. Sociology in its Global Context.** Book of Abstracts. – Uppsala, 2013.
- 42nd World Congress of the International Institute of Sociology. The Social Science, New Conservatism and New Radicalisms.** Tag: Abstracts. – Venue, 2018.
- Adam B., Beck U., van Loon J. (eds.). **The Risk Society and Beyond.** – L.: Sage, 2007.
- Alexander J. *The Meaning of Social Life. A Cultural Sociology.* – Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Appadurai A. (ed.). **Globalization.** – Durham, 2001.
- Appadurai A. *Fear of Small Numbers.* – Durham, 2006.
- Bauman Z. *Liquid Modernity.* – Cambridge: Polity Press, 2000.
- Bauman Z. *Liquid Times. Living in an Age of Uncertainty.* – Cambridge: Polity Press, 2009.
- Bauman Z., Mauro E. *Babel.* – Roma-Bari: Laterza, 2015.
- Bauman Z., Obirek S. *God and Man.* – Cambridge: Polity Press, 2015.
- Beck U. *Beyond Class and Nation: Reframing Social Inequality in a Globalizing World* // *British Journal of Sociology.* – 2007. – Vol. 58. # 4. Pp.679-705.
- Beck U. *World and Risk.* – Cambridge: Polity Press, 2010.
- Benski T., Langman L., Perugorria I., Tejerina B. (eds.) **From Indignation to Occupation: A new Wave of Global Mobilization** // *Current Sociology* 2013. - # 61 (4). Monograph 2.
- Boltanski L. *On Critique: A Sociology of Emancipation.* – Cambridge: Polity Press, 2011.
- Camic C., Joas H. (eds.). **The Dialogical Turn. New Roles for Sociology in the Postdisciplinary Age.** – Lahman, MD: Rowman & Littlefield, 2004.
- Castells M. *The Information Age: Economy, Society, and Culture. Vol. 1: The Rise of the Network Society.* 2nd ed. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.
- Castells M. *The Rise of the Network Society.* – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.

- Complexity.** Special Issue of Theory, Culture and Society. - 2005.
- Eisenstadt S.H. Multiple Modernities. – L., 2002.
- Fuller S. The New Sociological Imagination. – L.: SAGE, 2008.
- Hannigan J. Environmental Sociology. – London & New York: Routledge, 2014.
- Perrow Ch. The Next Catastrophe: Reducing our Vulnerabilities to Natural, Industrial, and terrorist Disaster. – Princeton University Press, 2011.
- Ritzer G. The Globalization of Nothing. – L.-NY.-New Delhi: Sage, 2004.
- Ritzer G. The Macdonaldization of Society. – University of Mariland: Sage, 2013.
- Ritzer J., Ryan M. (ed.). **The Concise Encyclopedia of Sociology.** – Oxford: Blackwell Publ., 2011.
- Sasaki M., Goldstone J., Zimmermann E., Sanderson S. (ed.). **Concise Encyclopedia of Comparative Sociology.** – USA, BRILL, 2014.
- Sztompka P. Focus on Everyday Life: A new Turn in Sociolgy // European Review. – 2008. – Vol. 16. - # 1.
- The Shape of Sociology for the 21th Century. Tradition and Renewal.** – London: Sage, 2012.
- Urry J. Sociology beyond Societies. Mobilities for the Twenty-First Century. – London & New York, 2000.
- Urry J. Global Complexity. - Cambridge: Polity Press, 2003.
- Urry J. Mobilities. - Cambridge: Polity Press, 2008.
- Urry J. Climate Change and Society. – Cambridge: Polity Press, 2011.

Допоміжна

- Абенд Г. Значение слова «теория» в социологии // СОЦИС. – 2015. - № 11. – С.23-28.
- Абрахам М. Наша задача усилить роль социологии в формировании справедливого общества (18 Всемирный социологический конгресс, июль 2014 г. в Йокогаме) // СОЦИС. – 2015. - № 7. – С.3-5.
- Абушенко В. Пострадянська соціологія: мультипарадигмальність і туга за теоретичним синтезом // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. - № 4. – С.54-68.
- Александр Дж.Ч., Рід І.А. Соціальна наука як прочитання і як перформанс: культур соціологічне розуміння епістемології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. - № 2. – С.89-104.
- Александр Дж.Ч. Публічна ікона // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2014. - № 3. – С.140-147.
- Александр Дж. Локальний космополітизм // СОЦИС. – 2013. - № 9. – С.134-136.
- Александр Дж. Марксизм и дух социализма: культурные истоки антикапитализма // СОЦИС. – 2013. - № 6. – С.3-20.
- Аржансон Й. Переосмысление Восточно-азиатского модерна // СОЦИС. – 2016. - № 1. – С. 191-200.
- Аржоманд С. Что произошло со «сравнительным» в сравнительной и исторической социологии // СОЦИС. – 2014. - № 1. – С.101-103.
- Бабенко С. Соціологія і соціологи в глобальному вимірі // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. - № 4. – С.196-206.
- Бузгалин А.В., Гринберг Р.С., Колганов А.И. Глобальный мир в тупике. Где выход? // СОЦИС. – 2015. - № 11. – С. 3-13.
- Буравой М., Райт О. Социологический марксизм // СОЦИС. – 2011. - №№ 9, 10.
- Валлерстайн И. О современном кризисе // СОЦИС. – 2009. - № 6. – С.91-94.
- Валлерстайн И. О сравнении // СОЦИС. – 2014. - № 1. – С.105-107.

- Вахштайн В. Пост-пострадянська соціологія: кінець першого акту // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. - № 2. – С.59-77.
- Вдовиченко Л.Н. Социальные отношения в турбулентное время (10 конференция Европейской социологической ассоциации, сентябрь 2011 г. в Женеве) // СОЦИС. – 2012. - № 3. – С.13-16.
- Гофман А.Б. О модах современной теоретической социологии // СОЦИС. – 2013. - № 10. – С.21-28.
- Гудков Л.Д. Абортивная модернизация. – М., 2011.
- Данилова Е.Н. Турбулентное время... в Швейцарии // СОЦИС. – 2012. - № 3. – С.3-6.
- Зборовский Г.Е. Российское общество в зеркале социального неравенства // СОЦИС, - 2017. - № 4. – С. 3-7.
- Иванов Д.В. Новые конфигурации неравенства и потоковые структуры глэм-капитализма // СОЦИС. – 2016. - № 6. – С.13-23.
- Исаев К. Конгресс социологов турецкого мира // СОЦИС. – 2010. - № 12. – С.134.
- Калекин-Фишман Д. Иная социология возможна: в зависимости от содержания понятия «иная» // СОЦИС. – 2009. - № 7.
- Кравченко С.А. Социология в движении к взаимодействию теоретико-методологических подходов (17 Всемирный социологический конгресс 2010 г. в Гетеборге) // СОЦИС. – 2011. - № 1. – С.11-18.
- Кравченко С.А. К итогам X конференции Европейской социологической ассоциации (сентябрь 2011 г. в Женеве) // СОЦИС. – 2012. - № 3. – С.6.-13.
- Кравченко С.А. Сложный социум: востребованность поворотов в социологии // СОЦИС. – 2012. - № 5. – С.19-29.
- Кравченко С.А. Мосты, соединяющие всевозможные расколы социологии ради более равного мира // СОЦИС. – 2015. - № 2. – С.29-38.
- Круглый стол.** Макаров Т. Будущее социологии // СОЦИС. – 2012. - № 12. – С.125-128.
- Кутуев П. Проблематика сучасного соціологічного теоретизування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - № 2. – С.144-165.
- Кутуев П. Соціологія: історичні витоки та сучасні трансформації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - № 3. – С.183-206.
- Макеев С., Оксамитна С. Вступ: визначати стан суспільства і давати йому ім'я // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2016. - № 4. - С. 201-210.
- Мельников А. Американська соціологія сьогодні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - № 4. – С.177-185.
- Момджян К.Х., Подвойский Д.Г., Кржевов В.С., Антоновский А.Ю., Бараш Р.Э. Системно-теоретический подход к объяснению социальной реальности // Вопросы философии. - 2016. - № 1. - С. 17-43.
- Новые идеи в социологии** /отв. ред. Тощенко Ж./ – М., 2013.
- Погосян В. Інваріантність суспільного розвитку: методологічні імплікації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. - № 1. – С.23-37.
- Подвойский Д.Г. Больше социологий – хороших и разных (о книге Рендалла Коллинза «Четыре социологических традиции») // СОЦИС. – 2010. - № 12. – С.143-145.
- Романовский Н.В. Новые горизонты социологического знания // СОЦИС. – 2012. - № 4. – С.144-146.
- Романовский Н.В. Социология сегодня и завтра // СОЦИС. – 2012. - № 10. – С.122-131.
- Романовский Н.В. Эволюция теоретической мысли в социологии. Комментарий к проблеме (15 Харчевские чтения) // СОЦИС. – 2013. - № 8. – С.3-13.

- Романовский Н.В. Еще раз о роли теоретической социологии // СОЦИС. – 2014. - № 7. – С.93-101.
- Соса Элисата Р. Лицом к неравенству. Предложения к дебатам социологов // СОЦИС. – 2012. - № 8. – С.13-21.
- Степин В.С. О философских основаниях синергетики // **Синергетика: Будущее мира и России.** – М., 2008.
- Танчер В. Сучасна європейська соціологічна думка: орієнтири і тенденції // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - № 2. – С.210-213.
- Титаренко Л.Г. Социология на перепутье. О 39 конгрессе Международного института социологии // СОЦИС. – 2010. - № 3. – С.15-23.
- Титаренко Л.Г. Национальное и наднациональное в социологии (17 Всемирный социологический конгресс 2010 г. в Гетеборге) // СОЦИС. – 2011. - № 1. – С. 22-29.
- Тощенко Ж.Т. Кентавр-проблема: Опыт философского и социологического анализа. – М., 2011.
- Хижняк О., Шестаковський О. Соціальні відносини у турбулентний час // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. - № 4. – С.209-218.
- Чернецький Ю. Розвиток системи основних понять соціології наприкінці ХХ – на поч. ХХІ століть // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2015. - № 2. – С.96-111.
- Шкаратан О.И. Социология неравенства. Теория и реальность. – М., 2012.
- Ядов В.А. Каким мне видится будущее социологии // СОЦИС. – 2012. - № 4. – С.3-7.
- Ядов В.А. Трансформация постсоветских обществ: что более значимо – исторически традиционное или недавнее прошлое? // СОЦИС. – 2014. - № 7. – С.47-50.
- Яницкий О.Н. Нужна ли новая парадигма социологии? (Размышления над концепцией У. Бека) // СОЦИС. – 2016. - № 4. – С. 13-22.

15. Інформаційні ресурси

Часописи

Часописи вітчизняні

1. Соціологія: Теорія, методи, маркетинг.
2. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна.
3. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи.
4. Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія».
Соціологічні науки.
5. Український соціологічний журнал. Наукове та інформаційне видання.

Часописи зарубіжні

1. Социология. Научно-теоретический журнал (Республика Беларусь).
2. Nova Ukraina. Zeszyty historyczno-politologiczne (Республіка Польща).
3. Вопросы философии (Россия).
4. СОЦИС (Социологические исследования) (Россия).
5. American Journal of Sociology (США).
6. American Sociological Review (США).
7. British Journal of Sociology (Велика Британія).
8. Canadian Journal of Sociology (Канада).
9. Comparative Sociology (Міжнародний).
10. Cultural Sociology (Міжнародний).
11. Current Sociology (Міжнародний).
12. European Journal of Sociology (Міжнародний).
13. European Sociological Review (Міжнародний).
14. International Review of Sociology (Міжнародний).
15. Electronic Journal of Sociology (Міжнародний).
16. Sociological Methods and Research (Міжнародний).
17. Sociological Quarterly (Міжнародний).
18. Sociological Research Online (Міжнародний).
19. Teaching Sociology (Міжнародний).
20. Theory, Culture, and Society (Міжнародний).

Доступ до професійних баз даних, інформаційно-довідкових та пошукових систем

1. Довідково-інформаційний портал Sociosite: www.sociosite.net
2. Інформаційний і пошуковий портал з соціальних наук Social Science Hub:
www.sshub.com
3. Science Information Gateway (SOCIG): www.sosig.ak.uk
4. Liens Socio: <http://www.liens-socio.org>
5. Socioland: www.sozioland.de
6. Каталог програмного забезпечення і баз даних для соціологів:
http://www.stat.washington.edu/raftery/Research/Soc/soc_software.html
7. Міжнародна база даних ЮНЕСКО з соціальних наук (інституції, персоналії) DARE:
www.databases.unesco.org/dare/form.shtml

8. *Бази даних наукової періодики і книг:* www.jstor.org; www.proquestdirect.com;
www.ebsco.com
9. *Бази даних з досліджень молоді:* <http://www.ESPAD.org>; <http://www.HBSC.org>
10. *Архів Європейського соціального дослідження:* <http://ESS.nsd.uib.no>

Розробник _____ проф. Черниш Н.Й.